

Informácia pre samosprávu

o pôsobnosti zákona NR SR č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vážená pani starostka, vážená pani primátorka, vážený pán starosta, vážený pán primátor

Dovoľte informovať Vás o uplatňovaní **smernice EP a R 2004/35/ES** a **zákona NR SR č. 359/2007 Z. z.** o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dôvodom je zhoršujúca sa kvalita životného prostredia a postupná strata biodiverzity, čo sú problémy nielen na Slovensku, ale aj vo svete. Len zodpovedný prístup, efektívna spolupráca, prevencia a náprava v mieste poškodenia by mohli tieto riziká eliminovať a dopady znížiť.

Smernica a zákon presadzujú hlavné princípy, zásady, ciele

- „**znečisťovateľ platí**„ - kto škodu spôsobí, nech ju napraví z vlastných zdrojov v mieste poškodenia
- **zastavenie straty biodiverzity** - na zabránenie ničenia a poškodzovania chránených druhov a biotopov
- **minimalizácia dopadov na ŽP** - predchádzaním vzniku škôd
- **prevencia a náprava** environmentálnych škôd (EŠ) - náprava v každom prípade
- **uplatňovanie objektívnej a subjektívnej zodpovednosti** na prevádzkovateľov (pôvodcov EŠ)

Ako sa tieto predpisy týkajú obce a mesta ?

Obec a mesto podľa týchto právnych predpisov môže mať rôzne postavenie a zodpovednosť

- **obec - dotknutá** environmentálnou škodou
- **obec - účastník konania** o environmentálnej škode alebo hrozbe environmentálnej škody
- **obec - oznamovateľ** environmentálnej škody
- **obec - prevádzkovateľ** - možný potenciálny pôvodca environmentálnej škody

Obec je dotknutá environmentálnou škodou, ak napr. v jej území nastala udalosť závažného znečistenia alebo poškodenia, či zničenie druhov a biotopov, vody a pôdy spôsobená činnosťou prevádzkovateľa (§ 1 ods.2 a ods.3), obec je oprávnená prostredníctvom oznámenia o hrozbe alebo o environmentálnej škode požadovať konanie o prevencii pri hrozbe škody a pri environmentálnej škode konanie o náprave škody na svojom území.

Obec je oprávneným účastníkom konania, ak je územie obce environmentálnou škodou dotknuté alebo je obcou, na území ktorej sa budú prijímať a vykonávať preventívne alebo nápravné opatrenia, a ak je vlastníkom, správcom alebo nájomcom nehnuteľnosti, ktorá je environmentálnou škodou dotknutá a na ktorej sa budú prijímať a vykonávať preventívne a nápravné opatrenia.

Obec je oprávneným oznamovateľom, ak je vlastníkom, správcom alebo nájomcom nehnuteľnosti, ktorá je alebo môže byť environmentálnou škodou dotknutá, alebo ak sú práva obce alebo právom chránené záujmy alebo povinnosti obce environmentálnou škodou priamo dotknuté, potom je **štatutár obce** oprávnený podať oznámenie (podľa § 26) príslušnému orgánu (OÚ OSŽP, SIPŽP – ak je pôvodcom env. škody prevádzkovateľ zariadenia IPKZ, MŽP SR – ak je env. škodou ohrozené územie iného štátu) a uviesť všetky okolnosti prípadu.

Obec je prevádzkovateľom, ak vlastní a prevádzkuje skládku odpadov, ak obec vykonáva zber a prepravu odpadov pre iné obce alebo ak vlastní a prevádzkuje obecnú čistiareň odpadových vôd a vypúšťa odpadové vody, vlastní vodný zdroj, prevádzkuje ho vykonáva odber vody, prevádzkuje veľký zdroj znečisťovania ovzdušia alebo spaľovňu, prevádzkuje a vykonáva ďalšie z pracovných činností uvedených v **§ 1 ods. 2** zákona o EŠ - je obec prevádzkovateľom. Ak však obec týmito činnosťami poverila iný subjekt (súkromnej, či verejnej, ziskovej alebo neziskovej povahy) potom je v prípade environmentálnej škody zodpovedným prevádzkovateľom tento obcou poverený subjekt.

Dôležité – každé znečistenie alebo poškodenie životného prostredia je škodou, ale nerieši sa podľa zákona o prevencii a náprave environmentálnych škôd! Uplatňujú sa iné zákony na ochranu životného prostredia ako sú vodný zákon, zákon o ovzduší, zákon o ochrane prírody a krajiny, zákon o odpadoch alebo trestný zákon (priestupky a trestné činy voči ŽP). Zákon o environmentálnych škodách sa uplatňuje vo veľmi závažných prípadoch. Zároveň musí byť naplnená skutková podstata činu: škoda musí byť merateľné zhoršenie prírodných zdrojov (voda, pôda, druhy a biotopy európskeho významu, vyskytujúce sa v sieti i mimo siete Natura 2000), škoda musí byť závažného charakteru, musí byť spôsobená prevádzkovou činnosťou, musí byť preukázaná príčinná súvislosť medzi vznikom škody a činnosťou prevádzkovateľa. Prípady znečistenia pochádzajúce z prevádzkovej činnosti ukončenej pred 1. 9. 2007 sa nezahŕňajú do prípadov environmentálnych škôd, retroaktívna zákona sa neuplatňuje!

Environmentálna škoda sa posudzuje na vybraných prírodných zdrojoch, ktorými sú:

- chránené druhy rastlín a živočíchov európskeho významu (EV), chránené biotopy EV a
- voda - všetky vody (podzemné a povrchové) uvedené v § 3 vodného zákona (č. 364/2004 Z. z.) a
- pôda - poľnohospodárska pôda, lesné pozemky, zastavané plochy, nadvoria a ostatné plochy.

Environmentálna škoda sa týka poškodenia alebo zničenia ŽP, ak bolo spôsobené prevádzkovou činnosťou prevádzkovateľa, **nezahŕňa však škodu na majetku ani škodu na zdraví !**

Environmentálna škoda sa netýka škôd spôsobených činnosťou jednotlivca, súkromnou osobou (občan), tieto činy môžu spadať do pôsobnosti iných zákonov na ochranu ŽP a pod účinnosť trestného zákona !

Pôsobnosť zákona o environmentálnych škodách sa nevzťahuje na environmentálnu škodu a bezprostrednú hrozbu spôsobenú **vojnou alebo vojnovým stavom, prírodným javom výnimočnej, neovplyviteľnej a neodvrátiteľnej povahy, činnosťou s jadrovým rizikom, znečistením difúzneho charakteru**, pri ktorom nie je možné určiť príčinnú súvislosť medzi environmentálnou škodou a pracovnou činnosťou jednotlivých prevádzkovateľov. Zákon sa nevzťahuje na činnosti, ktorých hlavným účelom je obrana štátu a medzinárodná bezpečnosť, ochrana pred živelnými pohromami a ak od emisie, udalosti alebo havárie, ktorou škoda nastala, uplynie viac ako 30 rokov (premlčacia doba).

Týmto zákonom sa uplatňuje **objektívna zodpovednosť prevádzkovateľov** pracovných činností uvedených v **§ 1 ods. 2**, t. j. bez ohľadu na ich zavinenie pri vzniku škody. **Subjektívna zodpovednosť** sa uplatňuje na prevádzkovateľov akejkoľvek inej pracovnej činnosti (§1 ods.3), **ak zavineným konaním** (opomenutie, nedbanlivosť, zámerné porušenie predpisov ai.) spôsobia environmentálnu škodu na chránených druhoch rastlín a živočíchov európskeho významu, na sťahovavých vtákoch a ich biotopoch, na chránených biotopoch európskeho významu v sústave Natura 2000 a mimo nej, uvedených vo **vyhláske MŽP SR č. 24/2003 Z. z., príloha č. 1 časť B, príloha č. 4 časť A a B, príloha č. 5 a 6 časť A, príloha č. 6.**

Objektívna zodpovednosť sa vzťahuje na prevádzkovateľov týchto činností, bez ohľadu na zavinenie, týka sa aj obce – ak je prevádzkovateľom: a. prevádzky IPKZ; b. zber, preprava, zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov; c. cezhraničný pohyb odpadov; d. vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd al. do podzemných vôd, vrátane povolenia vodných stavieb s tým spojených; e. vypúšťanie znečisťujúcich látok do povrchových alebo do podzemných vôd alebo ich injektážou, vrátane povolenia vodných stavieb s tým spojených; f. odber vody, vzdúvanie vody, vrátane povolenia vodných stavieb s tým spojených; g. výroba, používanie, uskladňovanie, spracúvanie, plnenie, uvoľňovanie do ŽP a vnútropodniková preprava: 1. nebezpečných chemických látok a nebezpečných chemických prípravkov, 2. prípravkov na ochranu rastlín vrátane ich uvádzania na trh, 3. biocídnych výrobkov vrátane ich uvádzania na trh; h. preprava nebezpečného alebo znečisťujúceho tovaru dopravou: cestnou, železničnou, vnútrozemskou vodnou, námornou a leteckou; i. prevádzky veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia, spaľovní a zariadení na spoluspaľovanie; j. používanie GMO v uzavretých priestoroch vrátane ich prepravy; k. zámerné uvoľňovanie GMO; l. nakladanie s odpadom z ťažobného priemyslu; m. trvalé ukladanie CO₂ do geologického prostredia.

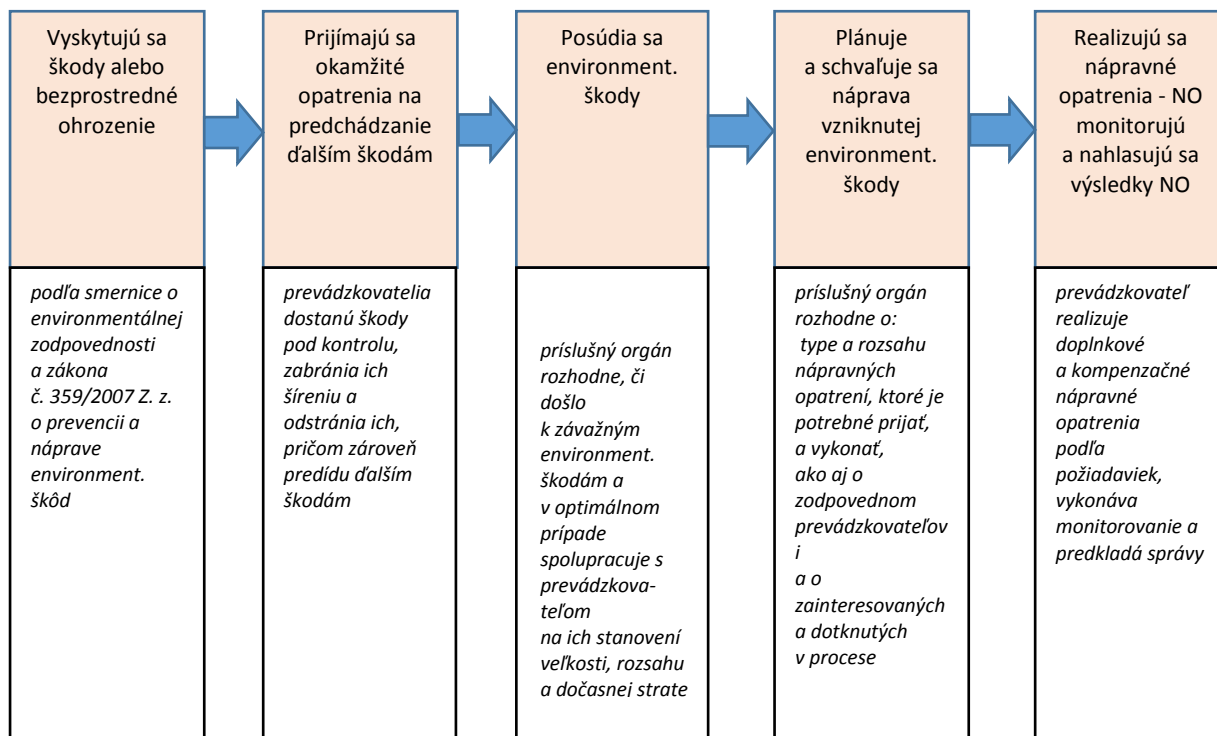
Čo je prevádzkovateľ pri environmentálnej škode povinný vykonať ?

- **musí bezodkladne oznámiť vznik environmentálnej škody príslušnému orgánu**, ak táto nastala
- **zabezpečiť a vykonať zmierňujúce opatrenia** na okamžitú kontrolu a zabránenie šírenia znečistenia, predísť ďalším škodám
- **zabezpečiť alebo vypracovať návrh nápravných opatrení, dať ho schváliť príslušnému orgánu a realizovať schválený návrh nápravných opatrení** (§ 6 - § 10)

- **zabezpečiť vypracovanie analýzy rizík na zdravie ľudí** v prípade env. škody na pôde odborne spôsobilou osobou podľa zákona č. 355/2007 Z. z.; pri EŠ na poľnohospodárskej pôde zabezpečiť analýzu rizík podľa § 8 zákona č. 220/2004 Z. z. a informovať pôdnu službu
- **poskytnúť pravdivé informácie orgánu štátneho dozoru** pri výkone štátneho dozoru
- **zdržať sa konania**, ktoré mu orgán obmedzil alebo zakázal
- prevádzkovatelia činností v §1 ods. 2 **majú povinnosť zabezpečiť finančné krytie (FK) zodpovednosti za EŠ (§13)** jednou zo stanovených foriem: poistenie zodpovednosti za EŠ, banková záruka, účelovo viazaný účet a preukázať FK príslušnému orgánu. **Výška finančného krytia** musí zodpovedať výške predpokladaných nákladov na nápravné opatrenia, analýzu rizík, odstránenie environmentálnej škody a uvedenie miesta do pôvodného - základného stavu. Stanovuje sa odhadom podľa hodnotenia rizika konkrétnej prevádzky a konkrétneho miesta jej pôsobenia, vrátane jej okolia.

Prehľad procesu vykonávania zákona o environmentálnych škodách

Kroky znázorňujú proces postupu, ktorý nasleduje, ak sa preskúmaním potvrdí, že sa na daný **prípád vzťahuje zákon o environmentálnych škodách č. 359/2007 Z. z.**

Situácia a jej riešenie

Ak v obci nastane alebo sa zistí, že **nastala udalosť závažného poškodenia, zničenia vybraných prírodných zdrojov** - obec, prevádzkovateľ, dotknuté alebo oprávnené osoby túto udalosť oznámia príslušnému úradu (OÚ OSŽP, SIŽP – pôvodca EŠ je prevádzka IPKZ, MŽP SR - ohrozenie územia iného štátu) – príslušný úrad **zahájí proces preskúmania**, či prípad je relevantný, zisťuje sa rozsah a pôvodca environmentálnej škody. Pre zistenie, či je prípad relevantný, SAŽP vyvinula pre zainteresovaných pomocku (IT nástroj online) - rozhodovací kľúč. Jednoduchým zakliknutím ôsmich odpovedí (áno/nie) sa vo výsledku rozhodovacieho kľúča potvrdí, či **je nutné konať podľa zákona č. 359/2007 Z. z.** alebo sa zákon o EŠ na daný prípad nevzťahuje. Rozhodovací kľúč je dostupný v informačnom systéme prevencie a nápravy EŠ <http://enviskody.enviroportal.sk/Uvod.aspx>

Na podanie oznámenia môže oznamovateľ využiť:

- formuláre na stiahnutie z webovej stránky enviroportálu: <https://www.enviroportal.sk/environmentalne-skody/informacne-zdroje/formulare-podla-zakona-o-es-o-bhes>
- alebo podať **oznámenie online** (prihlásenie/registrácia) <http://enviskody.enviroportal.sk/Oznamenie.aspx>
- alebo písomne **listom príslušnému úradu**
- môže požiadať príslušný úrad o **konzultáciu**
- alebo konzultácie prostredníctvom webovej stránky enviroportálu environmentálne-škody, pýtate-sa, často kladené otázky (faq) <https://www.enviroportal.sk/pytate-sa/environmentalne-skody/faq>

Je našou spoločnou povinnosťou zúčastniť sa, zodpovedne chrániť a starať sa o naše životné prostredie. Obce a mestá môžu v týchto otázkach zohrať významnú úlohu, sú v mieste prvého kontaktu a svoje územie si poznajú sami najlepšie.